

AYLİN GEZGÜÇ

-
Araştırma
İnceleme
-

DÜNYAYI

BEN Mİ

KURTARACAĞIM

* SOSYAL ETKİ PUSULASI

AYLİN GEZGÜÇ'ün Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü'nden lisans ve University of California at Berkeley, Haas School of Business'dan MBA dereceleri bulunuyor. Gezgüç, INSEAD'da sosyal girişimcilik programına yarı bursla davet alarak ülkemizden katılan az sayıda isimden biri olmuştur.

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü'nde Özel Projeler Dairesi'nde çalışma hayatına başlayan Gezgüç, ekonomik kalkınma konularında Birleşmiş Milletler (BM), Kalkınma Bankaları, G20, IMF ve OECD ile ilişkiler ve proje finansmanı gibi farklı alanlarda çalıştı. 2000-2005 yıllarında T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü'nde IMF ile İlişkiler Dairesi'nde Şube Müdürü, daha sonra Çok Taraflı Ekonomik İlişkiler Daire Başkanı olarak görev yaptı.

BM'nin Küresel İlkeler Sözleşmesi'ni (KİS) ilan etmesiyle birlikte sözleşmenin ilk imzacılarından olan Koç Holding'e, Toplumsal Yatırımlar, Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) & Dış İlişkiler Koordinatörü olarak geçip "Meslek Lisesi Memeleket Meselesi" ve "Ülkem İçin" (Ormanlar, HeforShe) projeleri gibi toplumsal gelişim odaklı ve çalışan gönüllülüğü alanında büyük çaplı projeler yönetti.

Aylin Gezgüç, özel ve sivil sektör ile ILO&UNDP gibi uluslararası kuruluşlara, toplumsal ve kurumsal yatırım ile marka mimarisi konusunda danışmanlık desteği vermeye devam ediyor. Ayrıca ACPC olarak bireysel koçluk, sosyokrazi ve derin demokrasi araçlarıyla da takım koçluğu çalışmaları yapıyor.

Bunların yanında Gezgüç, gençlere odaklanan CircleUp21 isimli sosyal girişimi tasarladı, kuluçkaladı ve gençlere teslim etti. Bu girişim kanatlandı, SIA (Social Impact Award) kuluçkasına kondu. CircleUp, Türkiye'nin en başarılı üç sosyal girişiminden biri seçilerek SIA yarışmasında Kiev'de Türkiye'yi gururla temsil etti.

**DÜNYAYI
BEN Mİ
KURTARACAĞIM**

SOSYAL ETKİ PUSULASI

DÜNYAYI BEN Mİ KURTARACAĞIM
Sosyal Etki Pusulası

Yazan: Aylin Gezgüç
Editör: Sevim Erdoğan

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
1. baskı / Şubat 2021 / ISBN 978-605-09-8047-9
Sertifika no: 11940

Kapak İllustrasyonu: Sümevra Yüce
Kapak ve iç sayfalar tasarımı: famajans°
Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62 / B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (212) 515 49 47
Sertifika no: 45464

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

DÜNYAYI BEN Mİ KURTARACAĞIM

SOSYAL ETKİ PUSULASI

AYLİN GEZGÜÇ

*İlham vermesi niyetiyle yazdığım bu kitabı, bana adil,
iyi niyetli ve azimli bir yaşamın kapılarını açan aileme
ve kendi iyiliğini bütünün iyiliğiyle birlikte düşünmeyi
öğrenecek yeni kuşakları temsilen Kaan, Elvin ve Deniz'e
ithaf ediyorum.*

*Sürdürülebilir geleceklere kurduğumuz pusulamızla
bütünsel etki için birlikte yol alma vakti...*

İÇİNDEKİLER

Başlarken	15
1 BİREYSEL ETKİMİZİ ANLAMAK	28
Kendine Karşı Sorumlu Olmak	29
Bireysel Etki Alanı	36
Bizim Bir İşletim Sistemimiz Var	40
Egzersiz: Yargılayan Zihniyetten Öğrenen Zihniyete Geçiş	48
Farkındalık ve Güven	51
Sürdürülebilirlik, Sevgi ve Koruma	56
2 BİREYSEL ETKİ ALANI TASARIMI	62
Egzersiz: Güçlü Yönlerim Neler	64
Sabotörlere Direnmek	65
İdeal Ben'i Tanımlamak	77
Egzersiz: Etki ve Doyum Yıldızı	79
Etki Çemberleri	85
Durmanın Gücü: STOP	90
Kendi Kendine Koçluk	93
3 BİRLİKTE ETKİMİZİ YENİDEN DÜŞÜNMEK	98
Geleceğin Modelleri ile Uyumlanmak	103
Söyleşi: Itır Erhart-Bireysel Hareket ile Kolektif Etki Üzerine Bir Model: Adım Adım Hareketi	106

Sosyal Etki İçin Yola ıktığımızda Niyetimizi Belirlemek	109
Devletlerden Bireylere Sorumluluk Nasıl El Deęiřtirdi?	117
Kolektif Hareketler - Birlikte Etki: Yeni Nesil Yaklařımlara rnekler	122
2020 Yılında ne çıkan Sosyal Girişim rnekleri	128
Söyleşi: Lise Pape-Sağlık Sektöründe Bir Sosyal Girişim Modeli	131
Model: Arbor Etki emberleri	136
Egzersiz: Gler Meselesi	141
4 DEęERLERLE YENİ BİR YOL HARİTASI	146
Tek Başına Zenginlik Aslında En Büyük Fakirlik Aęelen rneęi	148
İdealizm öldü m, Yeniden mi Doęuyor?	150
Sorumlu Yurttařlık	153
Egzersiz: Eksenli Sorular	155
Net Pozitif Etki	158
Herkes İçin “Kazan-Kazan-Kazan”	159
Sorumluluk ve zgrlk	162
Aydınlık ve Karanlık: Gereklięimize ve Geleceęimize Yeni Bir Gözle Bakmak	166
Söyleşi: Glden Yılmaz-Kapsayıcı İř Modelleriyle Etki Yıldızı	176
Model: Etki genleri	183
	186

5	POZİTİF ETKİ BIRAKARAK STATÜ KAZANSAK?	191
	Beyaz Yakalılar Galaksisinde Yeni Statü	
	Modellerine Doğru	193
	Gücün Temsili	197
	Yeni Statü Araçları Benimsemek	205
	Söyleşi: Alp Pir-İşlevsel Ormanlarla Yeni Yaşam	
	Modelleri Kurgulayan Bir Etki Yıldızı	207
	Statü ve Anlam Bulmak İçin Destek Verilecek	
	Alanlara Örnekler	211
	Doğadan İlham Almak	216
	Döngüsel Ekonomi Modeli	220
	Etki Değerlendirmesi	231
6	KOLEKTİF DÖNÜŞÜM	237
	Ortak Değerleri Herkesi Kapsayacak Biçimde	
	Uygulamak	239
	Etki Yıldızları İçin Bir Manifesto Önerisi	243
	Kendi Etki Alanımızda Değiştirebileceklerimiz	
	ve Etki Odaklı Yaşama Geçiş İçin	
	Yapabileceklerimiz	246
	Etki Odaklı Yaşam Biçimlerini Kurgula, Destekle!	254
	Yeni Düzen, Etki Odaklı Rol ve Sorumluluklar	258
	İngiltere Başbakanına Mektup	259
	Ortak Varlıkların Başarıyla Kullanılabilmesi	262
	Bitirirken	265
	Kitabımızın Etki Yıldızı Kahramanları	271
	Bu kitabın Yaratımındaki Etki Yıldızları	272
	Dizin	273

BAŞLARKEN

*“Senin gezegenindeki insanlar” dedi Küçük Prens.
“Tek bir bahçeye beş bin gül dikiyorlar ama yine de aradıklarını
bulamıyorlar...”*

*“Evet, bulamıyorlar” diye yanıtladım onu.
“Halbuki, aradıkları tek bir gülde
ya da bir yudum suda olabilir.”*

*“Haklısın” dedim. Bunun üzerine Küçük Prens şöyle dedi:
“Ama gözler gerçeği görmez ki. Yüreğiyle aramalı insan.”*

Küçük Prens, Antoine de Saint-Exupéry

Hatırlayın çocukluğunuzu, o sınırsız merakla keşfetmeye adanmış günleri; yavru kedileri, topraktaki böcekleri, karıncaları izlemekten aldığınız zevki hatırlayın. Salıncakta ileriye doğru her gidişinizde alnınızdan öpen havanın hafifliğini, içinize dolan akasya, gül, hanımeli karışımı özgürlük kokusunu hatırlayın. Belki ufukta mavi bir gök sizi karşılıyordu, belki de artık sırdaş olduğunuz ağacın dalları. Belki her inişin bir çıkışı olduğunu bilerek, serinlemenin heyecanı ile gülümsüyordunuz. İşte tam o anda doğaya en yakın doğal halinizdesiniz. Görmeyi bildiğiniz o halinizde anların içine doluyordunuz, geçmiş ya da gelecek kaygısı henüz sizi bulmamıştı. Belirsizliğe bakıp korkmak yerine kendinizi güvenli salınma bırakıyordunuz. Sonra birden ne değişti? Büyüdünüz mü? Büyümek bitmez ki! Başka bir şey girdi araya. Yollara dökülüp bir telaşın içinde kaybolduğunuz o zaman

tam olarak hangisiydi, hatırlayın. Edinme derdine düşüp artık görmemeye başladığımız bir zaman var. Bu an hepimizin hayatında var çünkü sistemin şu anki kurgusu bir noktada bizi körleştiriyor. Bizi kendimize ve etrafımızdaki dünyaya karşı körleştiren bir an geliyor. Gerçek istek ve ihtiyaçları bırakıp statü ve güç aldatmacasıyla yaşamaya başladığımız bir an. Ne zaman başladı? Ne zamandır öyle?

Yıllar geçiyor, pek çok şey alıyor ve pek çok şey oluyoruz. Giysiler, teknolojik oyuncaklar, arabalar ve evler alıyor; anne-baba, yönetici, çalışan, eş, dost oluyor ama kendimiz olamıyoruz. Ben olmak ne demek? Hangi hayalleri kurmak ve neyin ucundan tutmak sizi yaşama bağlamıştı? Kendinizi huzurda, bütünün içinde ait ve güvende hissetmek için yola çıktınız, peki nereye vardınız? Anlamalı mı hayatınız? Zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Kilo kaygısı, sağlık kaygısı, kariyer kaygısı taşıyor musunuz? Kendinizle barışık mısınız? Dününüzle, kökünüzle barışıp bugünü nasıl kucaklıyorsunuz? Bu barışık olma veya olmama hali etrafınızı nasıl etkiliyor? Bu soru, kendimize taktığımız veya toplumun bize yakıştırdığı tüm rütbe ve kulplardan; asker, müzisyen, başkan, patron, zengin, yoksul, oralı veya buralı olmaktan öteye baktıran bir şey. Elbette hepimiz bir gerçekliğe doğuyoruz. Bir kültüre, bir aileye, bir cinsiyete ve bir görüntüye doğuyoruz. Seçemediğimiz pek çok şey var hayatımızda. Olduğu gibi kabullendiğimiz pek çok sorun bizim seçimimizle doğmadı belki. Belki de bu eski tasarımları gözden geçirmesi gereken bizleriz. Geleceği bilemeyiz ama olmasını istediğimiz gibi tasarlamak üzere bugüne tohumlar bırakabiliriz. Doğa gibi.

Geleceği bilemesek de yaşam bizi bir döngüsel devinim içinde ilerlemeye teşvik ediyor. Büyümek ve ilerlemek gerekiyor. Değişimi başka türlü karşılayamıyoruz. Kabul edip uyumlanarak ilerlemek için mevcut güçlü yönler, yetkinlikler ve diğer desteklerle birlikte harekete geçerse, ancak o za-

man bugüne kadar biriktirdiklerimiz ve bize özgü yetenekler bir değere kavuşabilir. Onaylanmama kaygısı, ölüm kaygısı, ailesine bakamama veya yetememe kaygısı, kendini ortaya koyamama kaygısı, her türlü kaygı durumu insanı özünden, insanlığın yüce özelliklerinden uzaklaştırıyor. Oysa müthiş bir potansiyel barınıyor her birimizde, bir arının kanatlarının dünyanın sistemine etkisi gibi, bir elmanın çekirdeğindeki bahçe gibi. Zihnimiz bizi kontrol altına alıp “Yapamazsın, ne gerek var ki, böyle gelmiş böyle gider, benden önce başkası yapsın, benim gücüm yetmez” diyerek aslında üzerinde doğrudan söz sahibi olduğumuz tek şeyi, yani kendimizi devre dışı bırakabiliyor.

İşte bu kitabın ilk bölümü yukarıda bahsettiğim kaygılarımızı yönetmek üzere size yol gösteriyor, izleyen bölümler bilinçli etki için örnekler ve yöntemler sunuyor. Etrafımızdaki kişileri değiştiremeyiz, eğer bir değişim istiyorsak başlatabileceğimiz tek bir adres var, o da kendimiz. Değiştirmemiz gereken koca bir de dünya var. Bu dünya aslında çok güzel, ama bizim onu kullanma biçimimizle ilgili birtakım sorunlar var. Bu sorunlar büyüdükçe hepimizi içine alıyor. Nasıl mı? Anlatayım.

Bu sorunların çoğu doğrusal olarak kurduğumuz sistemde, her şeyi iki eksene sığdırmak için delicesine çaba sarf etmemizden kaynaklanıyor. Kendimize sürekli artan bir baskı kurup yetişme uğruna başka her şeyi unuttuğumuz bu sistemde iki eksen var sadece: zaman ve para. Sanki iki eksenli bir dünyadayız! Başka boyutlar ve başka renkler yokmuş gibi beyaz bir kâğıtta siyah çizgilerin hep yukarı yönelmesini isteyerek yaşamaya çalışıyoruz. Para artsın ve zaman geçsin.

Sonra bir gün bakıyoruz ki, gündemimize başka bir eğri gelmiş, örneğin, bir virüs bulaşmış tüm dünyaya, biz yetişkinlerden başka canlılara –meyveye sebze, kurda kuşa, çocuklara– zarar vermiyor. Ve işte bu noktada oturup düşünmeliyiz şimdi. Bu hafif durma bir ara ayar dönemi çünkü.

Dünyanın insan müdahalesi olmadan işleyen döngüsü içindeki yerimiz tüketen mi, yaşatan mı olacak? Sistemleri nasıl tasarlayacağız? Neyi, nasıl düzeltmekle işe başlayacağız? Korku senaryolarını, komplo teorilerini, kıyasıya rekabetleri, birinden alıp yoluna devam etmeler, başkalarını sorumlu tutmalar dönemini geride bırakalım artık. Pandemi sonrası dönemde bizi bekleyen ve belki de bizi zorladığında şifrelerini çözeceğimiz yeni bir yaşam biçimi beliriyor. Hazır durmaya başlamışken birinci bölümde önerdiğimiz yolculukla kendimizden ve kendi ihtiyaçlarımızdan başlayarak bireyselleşmeyi deneyimleme daveti açıyor kitabımız. Sonraki bölümlerde de gündelik olağan bir kahraman olarak hem kendimize hem de etrafımızdaki her şeye iyi olan döngüleri nasıl kurgulayabileceğimizi göreceğiz. Nasıl sistemler kurmalıyız ki biz insan türü kendimizle birlikte diğer canlı ve cansız tüm varlıkları daha iyi ağırlayalım?

Örnek verelim. Covid-19 ile anladık ki büyük şehirlerde daha dikkatli olmamız gerekiyor. Arabalara ve toplu taşıma araçlarına göre hazırlanan büyük şehirleri, böyle bir eğilim var diye, akıllı şehir yapmaya çalışsak da örneğin, biz akıllı davransak, nefes alan, alan tanıyan, havası ve suyu temiz şehirler tasarlasak. Annelere, bebeklilere, çocuklara, engellilere ve yaşlılara yaşam alanı tanımayan şehirler nasıl akıllı olabilir? Güneşi ve havayı görmeden, ayağımız toprağa değmeden yaşamaya çalışıyoruz. Birlikte hareket eden bir sürüüz. Başka bir yola da gidebiliriz. Mevcut yolun çıktığı bir yer yok. Belki tek tük birileri için yol bir yere çıkıyor olabilir ama topyekûn tüm küresel canlılar, hatta atıklarımız için bu yolun ucu kapalı. Her birimiz, birbirimizden sorumluyuz.

Bir sistemler ağı içinde yaşıyoruz. Sosyal barış, zenginlikle birlikte gelmiyor, çünkü sistem öyle tasarlanmamış. Birileri veya bazı ülkeler çok zengin olduğunda dünya daha iyi bir seviyeye çıkmıyor. Aynı anda herkesin iyiliğine olan çözümler olmalı. Aksi durumda şampuan ve çikolata için orangu-

tanların evini bozabiliriz sanıyoruz. Görmüyoruz ya, birlikte değiliz sanıyoruz. İnsanların geleceği için rahat edecekleri sistemleri kurgulamadan emekli maaşına bakarak yaşlıklarını geçirmelerini bekleyebiliyoruz. Oysa o çalışırken birlelerini zengin edip devlete vergi veriyordu.

Birlikte zengin olmanın keyfini sürmek için kendimize izin verme zamanı geldi. Ne dil, ne din, ne cinsiyet ne de tür olarak birbirimizden üstünlüğümüz var. Sistemler bu ayrıcalık duygusunu kuşaktan kuşağa aktarım yapacak şekilde dallanıp budaklandığı için kendiliğinden dönüşümü imkânsız. Sistemler dediğimiz şeyler, aile içindeki yaşam pratiklerinden sosyal sigorta sistemine kadar hepsi insan yapımı olan yaşam ağları. Her bir etki bir tepkiyi doğuruyor. Sistemler sebep-sonuç ilişkileriyle besleniyor. Teşvikler ve cezalar o sistemleri yönlendiriyor. Sonuçta hepsi el yapımı, yani insan yapımı ama geçmişten getirdiğimiz, sağlıklı ve sağlıksız tüm düşünce ve ezberlerin bileşiminden ortaya çıkıyor bu sistemler. Yapay zekâya bırakılan tasarımlarda bile algoritmaların ne yazık ki kadınları ve örneğin belli toplumsal grupları ikinci seviyeye bırakan sistemler kurduklarını söylüyor araştırmacılar. Bizlerin artık bu tasarımları bilinçli farkındalıkla elden geçirmemiz gerekiyor. Hepimizin bir yaşlısı, bir genci, bir engellisi, bir kıymetlisi, bir arsız, bir hırsız ve bir “her şeyi sırtlanıp götürmeye çalışan” var. Tüm öğelerini barındıran ve onurlandıran bir yapı tasarlamamız gerekiyor; insanı, toprağı ve diğer her şeyiyle birbirine destek veren, birbirinden beslenen ve artık “asla zarar vermeme” ilkesini temel alan.

Hepimiz ekolojik varlıklarız ve ölüm bizi ortak yerde buluşturuyor. Doğada ölüm son nokta değil. Atık ve atıl kalan yok, her şey dönüşür. Bizim tasarladığımız sistemlerin de buna evrilmesi gerek.

Yerin altını ve göğün üstünü çöpe buladıysak ve gezegende binlerce tür yok olmuş, 1 milyon tür de yok olma tehdidi altındaysa;¹ iklim krizi fırtına, sel ve kuraklıkla bize kendini

görünür kılmaya çalışıyorsa; dünya nüfusu artarken insanlar tamamen gelirlerine göre anlamsızca ayrışıyor, bir diğer gerçekle daha karşı karşıyayız: 20. yüzyıl ekonomi ve felsefi bizi taşıyor. Hayatlarımızın yeni düşünce ve ekonomi modelleriyle desteklenmesi gerekiyor. O halde neden hâlâ 20. yüzyılın varsayımlarına dayanarak ve tartışmalarına referans vererek ölçemediğimiz gerçeklikler üzerinden kanıtlar bulmaya çalışıyoruz? Ormanları kesip betonları diziyoruz. Sonra koşarak ormanlık alanlara ve deniz kenarlarına tatil yapmaya gidiyoruz. Böyle bir yaşama, yani betonlarda soluksuz kalıp, ancak tatillerde güzel soluk alarak yaşamaya hakkımız olduğunu mu düşünüyoruz acaba? Ferahlığı değil, zorluk ve darlık içinde koşturmayı kabul ediyoruz. O zaman kolektif bilinci temizlemeye kendimizden başlamalıyız.

Yaşam, en yalın haliyle doğada. Kendimizi doğadan koparıp durduğumuz, hayvanları ve bitkileri evsiz bıraktığımız, ormansızlaşıp dışarıdaki ciğerlerimize zarar verdiğimiz ve betonlardan birinci ikinci, hatta üçüncü evleri almaya devam ettiğimiz, “yapmayın burası yeşil kalsın”, “bahçe büyük kalsın, ev küçük” demediğimiz ve şehirlere akın ettiğimiz sürece karar vericiler de aynı şekilde zaman ve para telaşlı iki eksen içinde oldukları için bilmeyecek, görmeyecekler. Aktivistler kendi köşelerinden ses vermek için çırpınacaklar. Oysa sistemi devlet yetkililerine ve onları yönlendirmek için de aktivistlere bırakamayız sadece, çünkü içinde biz de varız. Hangi şapkayı taktığınıza göre herhangi bir yerden iyilik ve döngüsellik için etki tasarımı hepimizin meselesi.

Sorumlulukları kendimizin ötesine bırakmak (dışsallaştırmak) yerine bizzat varlığımızın birer parçası, hatta özgür-

1. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/05/nature-decline-unprecedented-report>

lüğümüzün izdüşümü olarak kabul etmeliyiz.

21. yüzyılın bunca veri, algoritma ve yapay zekâ becerisiyle hızlıca yeni bir ekonomik çalışma prensibi ortaya koyabilecek beşeri ve teknolojik kapasite ve servet biriktirdiğini düşünüyorum. Ekonomi bir çalışma alanı, varsayım ve beklentilere dayalı bir oyun türüdür. Sermaye oluşturma ve biriktirme üzerine kurguladığımız bu oyunun birinci kuralı, her bir oyuncunun da bir parçası olmak için oyuna güvenmesi ve inanmasıdır. Bu oyunun iddiası, sürekli büyümeyle her şeyin yoluna konulacağıdır. Buna inandığımız sürece oyunda kalırız. Oyundakiler oyunda kalmak için sürekli yeni araçlar üretir. Böylece bir vorteks oluşur. Vorteks, pek çok spiralden oluşan girdap gibi bir döngüdür ve dönme dolaptaki gibi giderek hızlanır. Dikkat edilmezse bir kapan gibi kısırdöngüye dönüşebilir.

Gerçekten göz kamaştırıcı büyüme sağlanmış, göz kamaştırıcı tüketim oyuncaklarına yatırılan paralarla daha da gözler kamaşmış, daha da nerelere gidilebilir konusunda yüksek beklenti ve buna bağlı büyük endişe ve kaygı birikmeye başlamıştır. Unutmayın ki, yukarıda anlattığım sadece iki eksen var sanırısı her yerdedir. Bunun iki ucu da ekstrem durumları gösterir ve ne yazık ki en çok etkileyen ve etkilenenler bu iki uçtadır. Zengin ve çok zengin olanlar, belirli bir zenginlik aşılınca artık tatmin düşmeye başladığı için ve artık parılıtlarla gözleri çoktan kamaştığı için ellerindeki birikimle daha büyük yatırımdan başka şey düşünemez hale gelir. Zorlukla ancak kendine ve çocuklarına bakan diğer uçtakiler ise aynı oyuncaklara sahip olabilmek için çalışır, onların da başka tarafa bakacak hali yoktur koşturmaktan. Sonuçta tüketilemeyecek kadar çok fazla üretim oluşur. Bakılmayan tarafta ise biriken çöpler, toksik çıktılar, sağlıksız havası ve kalabalıklarıyla şehirler, uzayda da kozmik atıklar yığılır.

Bu bir inanç oyunudur. “En çok kazananın en değerli olduğu gibi” bir prensip üzerinden yükselir. Varsayımları var-

dır. Pek çoğu hiç gerçekleşmeyecek gibi düşünülen mitolojik hikâyelere benzer ve o varsayımların doğru olmadığını bile bile ekonomi oyununu oynarız. Her şey güven olduğu sürece tutar. Güven düştüğünde medeniyet çöker. Kumdan kale gibi yeniden inşa edilir ama aynı döngüyle ve yeniden çökmek üzere.

En çok kazanan veya en çok harcayan kendini en değerli hissetmiyor da üstelik. Bununla ilgili, binlerce sayfa anket inceleyen davranış ekonomistleri görüyorlar ki, gelir artışı devam etse de tatmin seviyesi giderek düşüyor. Mutluluk, beklentiyle kalibre edilen bir durum. Mutluluk, kendini bilmek, sahip olduklarının farkındalığıyla şükretmek ve kurduğumuz ilişkilerde yakaladığımız anlamla yakından ilgili bir kavram. İnsanlar tükettiklerinin yarattığı çöplerinin altında eziliyor. Oysa biliniyor ki insanı mutlu eden şeyler en nihayetinde biriktirdiği anlar, ailesiyle paylaşımları ve sosyal ortamlarda gösterdiği katkılar. 21. yüzyıl, bugüne kadar biriktirilen en yüksek küresel servete ulaşılan ve bugüne kadarki en yüksek bilgi ve teknolojiye ulaşılmış olan bir yüzyıl, ancak tüm bu küresel birikimin dünya üzerindeki tüm canlı ve cansız varlıkların toplam mutluluğuyla ilişkisi kurulabilmiş değil.²

Önümüzdeki on sene, harekete geçip anlamlı bir sonuç alabileceğimiz bir dönem olacak. Yapmamız gereken, değer yaratmak. Mevcut serveti yeni döngüsel yatırımlarla dönüştürmek evet, ama dünyanın canını çıkararak servet yaratmak değil kesinlikle. Değer yaratmak, bir topluluğun tüm üyelerinin (tüm canlı ve cansız varlıkları kastediyorum) toplam faydasında artış olmasıdır. Kaynaklar boşa harcanmamalı ve kaynak dağılımı anlamlı olmalıdır. Sistemin tasarımında

2. Harari, *Sapiens*'te, insan türünün mutluluk için yaptıkları ve bugün geldiğimiz noktada bunların ne kadarının mutluluğa dönüştüğünü tarihsel ve inançlar üzerinden ele alır.

“Başka gezegenlere seyahat edip kendinizi kurtarabilecek kaynağınız var mı? Yok. Benim de yok, heyhat hayat! O zaman gündelik kahramanlıklar bizi bekliyor.”

Neden umrumda olsun ki? Neden dünyayı ben kurtarayım? Bana mı kaldı? Hadi kaldı diyelim; 7,5 milyar insandan sadece biriyim, ne yapabilirim ki? Neye yarar, bana ne faydası olur? 4,5 milyar yaşındaki yaklaşık olarak 1.082.841.310.000 m³ hacmindeki dünyayı, tek başıma nasıl kurtarabilirim?

Aylin Gezgüç'ün kaleme aldığı *Dünyayı Ben mi Kurtaracağım* kitabının size teklifi şu: Çocukluğumuzdaki merakı bugüne taşıyalım. “Ben nasıl olursam dünya da istediğim gibi bir yer olur?” sorusunu sorarak statükoyu yeni bir bakış açısıyla mercek altına alalım. Çünkü...

“Herkes muktedir. Herkes gündelik bir kahraman olabilir, çünkü durduğumuz yerde de etki yaratıyoruz. Yapabileceklerimizi mütevazı bir özgüvenle ele alıp kendimiz kadar bütünü de düşünmenin bumerang etkisini kendimize hatırlatabiliriz. Bir kelebeğin çırdığı kanadın etkisinin farkındaysak kendi etkimizi niye fark etmeyelim?”

Ne mi yapacağız? İçinde bulunduğumuz ağlarda etki çemberleri oluşturarak etki alanımızda yaratacağımız değişimden başlayacağız. Kolektif dönüşüme giden süreçte kendimizi nereye konumlandıracağımıza birlikte göz atacağız. Hadi başlayalım!..

tavsiye edilen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 37

Sertifika no: 11940

ISBN 978-605-09-8047-9

9 786050 980479

Doğan
Kitap